

STUDIA NAUK TEOLOGICZNYCH
TOM 20 (2025)

KS. DARIUSZ KURZYDŁO

Zdzisław Struzik, Tomasz Szyszka (red.), *V Pielgrzymka Papieża Jana Pawła II do Polski (1995)*, Warszawa 2025, ss. 180.

Św. Jan Paweł II wciąż pozostaje dla Polaków wielkim autorytetem – nauczycielem wiary i animatorem życia społecznego, mimo że nie żyje już od dwudziestu lat. Wydaje się, że dziś Polacy potrzebują nowego autorytetu – kogoś, kto by do nich mówił, kto by ich jednoczył, kto by dodawał odwagi. Jednak wydaje się także, że nie znajdują nikogo, kto spełniałby oczekiwania bycia autorytetem duchowym i społecznym jako „prorok” i jako świadek Chrystusa. Pogłębiający się sekularyzm oraz dezorganizujące życie społeczne podziały na różnych płaszczyznach zdają się ujawniać niezdolność narodu do rozumienia nauki Kościoła czy jednoczenia się wokół ważnych idei. Choć nierzadko zarzucano Polakom, że percepcja nauki Papieża jest na niskim poziomie – że przedkładają „opowieści o kremówkach” nad refleksję, jaką Karol Wojtyła konsekwentnie rozwijał w czasie kolejnych pielgrzymek – to właśnie sama jego obecność wystarczała im do tego, by razem się gromadzić, by „mieć komu wierzyć”, by „mieć się do kogo odwołać” (na kogo powołać).

Może więc warto zadać sobie teraz pytanie – gdy sytuacja religijna, społeczna i kulturowa uległa tak znacznym przeobrażeniom – czy nauczanie Papieża jest jeszcze aktualne w życiu Polaków: czy treści, jakie zawarł w swoich homiliach, skierowanych do córek i synów tej ziemi, są w stanie oddziaływać na ich serca i umysły? Czy wskazania, jakie zostawił – w natłoku różnych tekstów, katechez, wideoprezentacji – dają się usłyszeć, przekonać, zrozumieć? I wreszcie, jaki sens ma publikacja, komentująca teksty wygłoszone przez Jana Pawła II trzydzieści lat temu i wypowiedziane w konkretnym momencie historycznym – obecnie, gdy Polacy żyją w zupełnie innych realiach i mają całkowicie nowe problemy, jakim

muszą sprostać? Czy ta książka jest potrzebna i wnosi nowe spojrzenie na nauczanie Jana Pawła II?

Na książkę składają się dwie części. Dwóch autorów: pierwszy, to wybitny znawca myśli Jana Pawła II (zwłaszcza w zakresie teologii małżeństwa i rodziny), dyrektor Instytutu Papieża Jana Pawła II, drugi, to werbista, misjolog, redaktor serii poświęconej pielgrzymkom Jana Pawła II do Ameryki Łacińskiej. Dwa spojrzenia: pierwsze, dotyczy aksjologicznych aspektów przekazu duszpasterskiego V podróży Jana Pawła II do Polski w roku 1995, drugie, skupia się na pobycie Papieża na Śląsku Cieszyńskim, w Bielsku-Białej i w Żywcu podczas tej samej pielgrzymki. Z jednej strony mamy do czynienia z próbą wskrzeszenia tamtej atmosfery (w czym pomagają także zamieszczone fotografie), która – po poprzedniej pielgrzymce Wojtyły, podejmującej tematykę Dekalogu (zasiewu wartości na czas uczenia się wolności) – pełna była wyczekiwania na słowa wsparcia, pocieszenia nawet, ale z drugiej pojawiają się w związku z nauczaniem Papieża pytania o dojrzałość sumienia, o umiejętność dialogu, o cierpienie, o tożsamość. W książce udało się Autorom pokazać nastrój tamtego czasu, a zarazem problemy, z jakimi Papież próbował Polaków oswajać, świadomy zranień, jakie wynieśli z czasów komunizmu. A wskazując na tak ważne tematy, które podjął Ojciec święty, pozwalają czytelnikowi zmierzyć się jeszcze raz z przeszłością, zobaczyć ją z perspektywy współczesnej. Właśnie taka możliwość sprawia, że książkę warto przeczytać nie tylko po to, by przypomnieć sobie tematykę tamtej pielgrzymki, lecz przede wszystkim żeby zrozumieć „proroctwo”, z jakim przyjechał wówczas Papież – dotyczące naszej przyszłości, z jaką dzisiaj sobie lepiej lub gorzej próbujemy poradzić. Jeśli wówczas Polacy słuchali Papieża jako swojego autorytetu – i to nie tylko w sprawach wiary i moralności, lecz również we wszystkich wymiarach życia społecznego i osobistego – to książka z pewnością stanowi dziś dla nas swoisty rachunek sumienia, co zrobiliśmy z naszą wolnością. I dlatego ta refleksja może być tak mocna i potrzebna – abyśmy zdali sobie sprawę, jak ważne tematy podejmował „dla nas” Wojtyła, na jak ważne kwestie zwracał uwagę.

Książka Struzika i Szyszki stanowi zatem rodzaj przesłania Papieża dla współczesnych, tak jakby Autorzy próbowali przypomnieć Polakom (i nie tylko – o ile wśród zamieszkujących nasz kraj obcokrajowców znajdują się tacy, którzy znają język polski), na co mamy zwrócić uwagę – by nie pogubić się zupełnie. W tym sensie ta książka podtrzymuje autorytet świętego Papieża, pozwala mu dalej pełnić swoją funkcję, pozwala mu dalej pielgrzymować po Polsce i mówić. Analiza papieskich przemówień (ale też jego innych wypowiedzi, zawartych w jego dokumentach), pozwala nie tylko lepiej zrozumieć „przesłanie wolności”, ale także zobaczyć, jak daleko i szeroko Papież postrzegał konkretne wyzwania, z jakimi wciąż musimy się mierzyć. Można więc powiedzieć, że ta książka – jako specyficzny komentarz do V pielgrzymki Jana Pawła II do Ojczyzny – daje

pewien impuls do podjęcia na nowo testamentu, jaki wówczas Papież Polakom zostawił – testamentu wciąż czekającego na otwarcie i realizację. Wszak ta krótka, jednodniowa pielgrzymka nie została uznana jedynie za nieistotny epizod, ponieważ Ojciec święty poruszył tematykę tak bardzo istotną z punktu widzenia tożsamości Polski. Dzisiaj widzimy to lepiej niż wtedy.

Jeden wątek wydaje mi się szczególnie istotny. Chodzi o refleksję nad ekumenizmem – w którą wpisuje się przebaczenie, pojednanie, współpraca, budowanie jedności. Jakże ważne tematy i wyzwania! Zresztą nie tylko w kontekście ekumenicznym. Powrót do przesłania Papieża, zrozumienie na nowo, jaką wartość posiada szczery dialog i wspólne działania – zwłaszcza tam, gdzie żyją obok siebie różne wspólnoty religijne, chrześcijańskie, gdzie ścierają się ze sobą różne wartości kulturowe – posiada znaczenie wyjątkowe. To stanowi samo centrum Ewangelii. Toteż przywołanie papieskich prób zbliżenia ludzi – choćby dzięki wizycie w Skoczowie – to pokazanie pewnego wzorca czy przykładu, zachęcającego do podejmowania działań przedłużających nadzieje na braterstwo i pokój. Dobrze, że ks. Szyszka poszerza znacznie ten wątek pielgrzymki, pokazując całe tło tamtego wydarzenia – co uświadamia, jak długą drogę trzeba przejść, aby dokonało się ważne dzieło – aby mogło dojść do spotkania, wspólnej modlitwy i obudzenia nadziei. To także konkretne przykłady inicjatyw ekumenicznych na Śląsku Cieszyńskim.

Całość refleksji, wraz z ilustracjami oraz bibliografią, stanowi cenny wkład w pogłębianie aktualności nauczania św. Jana Pawła II. Polakom potrzebne jest przebudzenie ku wartościom, które może mieć miejsce tylko w oparciu o najlepszych mistrzów i sprawdzone diagnozy. Jeśli więc powstała książka, która jeszcze raz podejmuje to historyczne zagadnienie, to znaczy, że nadal chłonni jesteśmy takiej refleksji, że czekamy na dobre rady, które pomogą nam odbudować to, co w nas popękało. Dzięki prezentowanej tu publikacji raz jeszcze możemy zmierzyć się z „proroctwem” polskiego Papieża, który uczył stanowczo, lecz dyskretnie, jak zagospodarować wolność i jak jej nie stracić.

Omawiana pozycja książkowa jest jednym z tomów nowej serii „Pielgrzymki Jana Pawła II do Polski”, opracowanej i wydawanej przez Instytut Papieża Jana Pawła II w Warszawie.